

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Бородіна Наталія¹, Голінько Василь², Чеберячко Сергій²

¹Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

²Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

THE UNCERTAINTY AND ANTIMONY OF LAWS OF UKRAINE IN CIVIL SAFETY SPHERE

Borodina Nataliia¹, Golinko Vasyi², Cheberiyachko Serhiy²

¹Bilotserkivsky Institute of Continuous Professional Education, ²Dnipro University of Technology

Анотація: Виконано аналіз законодавчої бази України в сфері національної безпеки. Встановлено, що існуюча система національної безпеки не в повній мірі враховує такі складові як: безпека транспорту, безпека життєдіяльності, промислова безпека, безпека праці (охорона праці), техногенна безпека, пожежна безпека, санітарно-епідеміологічна безпека. Зауважмо, що незважаючи на надзвичайну необхідність забезпечення в сучасних умовах кібербезпеки, підготовка фахівців, яка проводиться в закладах вищої освіти, не узгоджена з державними органами, що формують та реалізують державну політику у сфері національної безпеки. Показано, що нині законодавчо не визначено термін «Цивільна безпека» та «Економічна безпека» і цю складову національної безпеки взагалі не включено до системи національної безпеки. Запропоновано структуру національної безпеки та визначену відповідність видів безпеки основним складовим національної безпеки, що дозволить зняти існуючі в законодавстві невизначеність та протиріччя. Рекомендується при наступному перегляді законодавчої бази України у сфері безпеки врахувати запропоновану структуру національної безпеки та визначену відповідність видів безпеки основним складовим національної безпеки, що дозволить зняти існуючі в законодавстві невизначеність та протиріччя. Разом з цим запропонована структура національної безпеки може бути змінена та надані нові визначення понять, які вже будуть базуватися на виді загрози (воєнна / невоєнного характеру) та на об'єктах впливу (держава / суспільство / людина).

Ключові слова: національна безпека, цивільна безпека, цивільний захист, інформаційна безпека, кібербезпека, законодавча база, структура безпеки, об'єкти впливу.

Вступ

Цивільна безпека є складовою національної безпеки, що визначається законодавчою базою країни. В світовій практиці цивільна безпека (civil safety) є досить широкою категорією знань та компетенцій, які пов'язані з цілим колом напрямів господарської діяльності [1] – [10]. В Україні це питання на законодавчому рівні не в повній мірі урегульовано, що призвело до значних проблем у реалізації деяких видів діяльності у сфері цивільної безпеки. Це пов'язано з невизначеністю поняття «Цивільна безпека» та відсутністю чітко визначеної системи управління цивільною безпекою. Так, аналіз законодавчої бази України показав, що термін «цивільна

безпека» використаний лише в Постанові Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (цивільна безпека визначена і як галузь знань, і як спеціальність) [11]. В Законі України «Про національну безпеку» [12] використовується термін «громадська безпека і порядок» – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту

національних інтересів від впливу загроз. Зазначене формулювання є досить узагальненим і не надає інформацію щодо цивільної безпеки та їх аспектів. Ще більшої невизначеності надає поєднання в зазначеному вище Законі термінів «громадська безпека» та «цивільний захист». В свою чергу в Кодексі цивільного захисту України [13] ні термін «громадська безпека», ні термін «цивільна безпека» взагалі не застосовуються, в ньому розглядається лише цивільний захист, як функція держави, що спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період. Стратегію громадської безпеки та цивільного захисту України на сьогоднішній день ще не затверджено. Таким чином законодавчими документами, які певною мірою регулюють питання у сфері цивільної безпеки є Закон України «Про національну безпеку» [12] та Стратегія національної безпеки України [14]. Проте зазначені термінологічні недоліки в Законі України «Про національну безпеку» не дозволяють чітко сформулювати як систему управління цивільною безпекою [15] та к і саме поняття «цивільна безпека».

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку» [12] Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України – документ довгострокового планування, що розробляється на основі Стратегії національної безпеки України за результатами огляду громадської безпеки та цивільного захисту і визначає напрями державної політики щодо гарантування захищеності життєво важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних загроз. Нажаль відсутність чітко визначених видів громадської безпеки унеможливило провести в повному обсязі її огляд, що в свою чергу не дозволяє визначити напрями

державної політики щодо гарантування захищеності життєво важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення.

Виявлені невизначеність та недосконалість термінів і понять в законодавчій базі України у сфері цивільної безпеки не є критичними, якщо ототожнювати терміни «Цивільна безпека» та «громадська безпека». Більш критичним є невизначеність та протиріччя в представлені складових національної безпеки, тому необхідно провести аналіз законодавчої бази у сфері національної безпеки для виявлення всіх складових національної безпеки, у тому числі, які не визначені на сьогоднішній день законодавчою базою України.

Основна частина

Відповідно до п. 4 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку» [12] Державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо. Тобто зазначені види безпеки розглядаються, як складові національної безпеки, але при цьому не приділяється належної уваги громадській безпеці.

Закон України «Про національну безпеку» [12] надає визначення декільком основним видам національної безпеки, а саме: національна безпека України, державна безпека, воєнна безпека, громадська безпека і порядок.

Національна безпека України - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз

Державна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від

реальних і потенційних загроз невоєнного характеру.

Воєнна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз.

Громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз.

Екологічна безпека, згідно з ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього середовища» [16], є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Кібербезпека визначена Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [17]. Кібербезпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі.

Хоча «Доктрина інформаційної безпеки України» [17] визначає національні інтереси України в інформаційній сфері та пріоритети державної політики в інформаційній сфері, відсутність визначення терміну «інформаційна безпека» ускладнює розуміння ролі інформаційної безпеки в системі національної безпеки. Поряд з цим, в документі «Стратегія кібербезпеки

України» [18] зазначено, що економічна, науково-технічна, інформаційна сфера, сфера державного управління, оборонно-промисловий і транспортний комплекси, інфраструктура електронних комунікацій, сектор безпеки і оборони України стають все більш уразливими для розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб у кіберпросторі. Також «Стратегія кібербезпеки України» значну увагу приділяє об'єктам критичної інфраструктури. Виходячи з наведеного вище виникає два основних питання. По-перше, чи є економічна та інформаційна безпека, а також транспортна і промислова безпека складовими кібербезпеки в системі національної безпеки? По-друге, прийнявши до уваги, що кібербезпека включає більшість елементів безпеки за іншими видами національної безпеки, чому спеціальність «Кібербезпека» в Постанові Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [11] внесена до галузі знань 12 «Інформаційні технології», а не до галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» або 26 «Цивільна безпека». Зазначений дисбаланс створює передумови і навіть фактичну загрозу для формування в Україні потенціалу людських ресурсів, які потенційно (за певних умов) можуть протидіяти національній безпеці України.

Аналіз стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 12 «Інформаційні технології» спеціальності 125 «Кібербезпека», який затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1074, показав, що цей стандарт не враховує низки аспектів Стратегії кібербезпеки України [18], а також надає здобувачам компетентності, які можна застосовувати за різними видами загроз (воєнного / невоєнного характеру) і за різними об'єктами впливу (держава / суспільство / людина), що являє собою загрозу національній безпеці, оскільки підготовка здобувачів за зазначеною

спеціальністю проводиться в закладах вищої освіти, які не взаємодіють з державними органами, що формують та реалізують державну політику у сфері національної безпеки.

Невизначеність терміну «економічна безпека» також відображається на системі національної безпеки України і потребує її вдосконалення за економічною складовою, про що свідчить досить велика кількість фахових статей за даною тематикою, у тому числі [19] – [23].

Аналіз законодавчої бази України в сфері національної безпеки також свідчить що існуюча система національної безпеки не в повній мірі враховує такі складові як: безпека транспорту, безпека життєдіяльності, промислова безпека, безпека праці (охорона праці), техногенна безпека, пожежна безпека, санітарно-епідеміологічна безпека. Так, наприклад, відсутність визначення промислової безпеки та безпеки праці, як елементів національної безпеки, призводить фактично до поступової ліквідації підготовки фахівців за напрямом «охорона праці», що через деякий час може привести до критичних ситуацій на підприємствах і

промислових об'єктах України. Відсутність «транспортної безпеки», як елемента національної безпеки, призводить до прийняття рішень, які підвищують фактори загроз на транспортних об'єктах критичної інфраструктури, особливо це стосується проектних рішень при будівництві нових чи реконструкції існуючих транспортних об'єктів (за досвідом прийняття рішення будівництва шляхопроводу в с. Копили Полтавської області, цей об'єкт навіть не розглядався як об'єкт критичної інфраструктури). В цілому незабезпечення техногенної безпеки об'єктів критичної інфраструктури може привести до значних наслідків, які вже Україна відчула після аварії на Чорнобильській атомній станції. За умов стабільної військової, політичної та економічної ситуації в державі найбільші ризики для людини і громадянина виникають в сфері правоохоронної діяльності або ж пов'язані з безпекою життєдіяльності та санітарно-епідеміологічною безпекою, які також на сьогоднішній день не визначені в Україні як елементи національної безпеки.

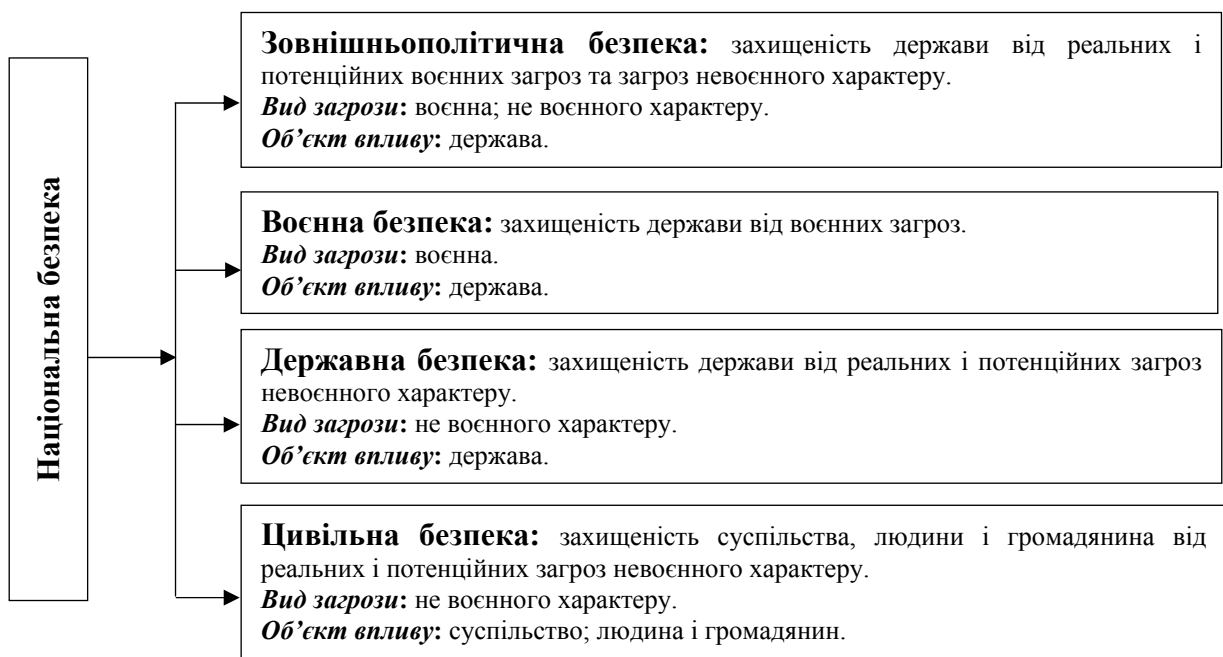

Рис. 1 – Структура національної безпеки

Таблиця 1.

Об'єкти впливу за видами безпеки

Види безпеки	Об'єкти впливу		
	Держава	Суспільство	Людина
Економічна безпека	так	так	ні*
Інформаційна безпека	так	так	ні*
Протидія тероризму	так	ні	ні
Кібербезпека	так	ні	ні
Безпека державного кордону	так	ні	ні
Забезпечення військ (сил)	так	ні	ні
Озброєння та військова техніка	так	ні	ні
Безпека в надзвичайних ситуаціях	ні	так	ні*
Безпека транспорту	ні	так	ні*
Екологічна безпека	ні	так	ні*
Техногенна безпека	ні	так	ні*
Санітарно-епідеміологічна безпека	ні	так	ні*
Правоохоронна діяльність	ні	ні	так
Безпека життєдіяльності	ні	ні	так
Промислова безпека (охорона праці)	ні	ні	так
Пожежна безпека	ні	ні	так

Примітка* - в даному випадку людина розглядається як суб'єкт суспільства, а безпека забезпечується з позиції узагальненого впливу на суспільство, тобто враховується ризик настання небажаної події для конкретної особи (наприклад один випадок на 10 тисяч осіб чи на 100 тисяч осіб).

Дослідження системи національної безпеки дозволило встановити певні закономірності у визначенні видів безпеки, які пов'язані з видом загрози (воєнного / невоєнного характеру) та з об'єктом впливу (державна / суспільство / людина). Ці закономірності, в свою чергу, дозволили означити структуру національної безпеки (рис. 1) та визначити об'єкти спрямованого впливу за видами безпеки (табл. 1).

Групування в таблиці 1 видів безпеки за спільними об'єктами впливу наглядно продемонструвало відповідність видів безпеки основним складовим національної безпеки, а саме:

➤ Зовнішньополітична безпека забезпечується економічною безпекою та інформаційною безпекою в державі.

➤ Воєнна безпека забезпечується протидією тероризму, кібербезпекою, безпекою державного кордону, озброєнням та військовою технікою.

➤ Державна безпека забезпечується безпекою суспільства в надзвичайних ситуаціях, безпекою транспорту, екологічною безпекою, техногенною

безпекою та санітарно-епідеміологічною безпекою.

➤ Цивільна безпека забезпечується правоохоронною діяльністю, безпекою життєдіяльності, промисловою безпекою, безпекою праці (охороною праці) та пожежною безпекою для кожного громадянина держави.

Враховання при наступному перегляді законодавчої бази України у сфері цивільної безпеки запропонованої структури національної безпеки та визначеної відповідності видів безпеки основним складовим національної безпеки дозволяють зняти існуючі в них невизначеність та протиріччя. Разом з цим запропонована структура національної безпеки може бути змінена та надані нові визначення понять, які вже будуть базуватися на виді загрози (воєнного / невоєнного характеру) та на об'єктах впливу (державна / суспільство / людина), що є ще більш доречним.

Висновки

1. Відсутність чітко визначених видів національної безпеки унеможливує проведення в повному обсязі її огляд, що в свою чергу не дозволяє визначити напрями державної політики щодо гарантування захищеності життєво важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення.

2. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 12 «Інформаційні технології» спеціальності 125 «Кібербезпека», який затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1074, не враховує ряд аспектів Стратегії кібербезпеки України, а також надає здобувачам компетентності, які можна застосовувати за різними видами загроз (воєнного / невоєнного характеру) і за різними об'єктами впливу (держава / суспільство / людина), що являє собою загрозу національній безпеці, оскільки підготовка здобувачів за зазначеною спеціальністю проводиться в закладах вищої освіти, які не взаємодіють з державними органами, що формують та реалізують державну політику у сфері національної безпеки.

3. Нині в Україні законодавчо не визначено термін «Цивільна безпека» і цю складову національної безпеки взагалі не включено до системи національної безпеки.

4. Невизначеність терміну «Економічна безпека» також відображається на системі національної безпеки України і потребує її вдосконалення за економічною складовою.

5. При наступному перегляді законодавчої бази України у сфері безпеки доцільно врахувати запроповану структуру національної безпеки та визначену відповідність видів безпеки основним складовим національної безпеки, що дозволить зняти існуючі в законодавстві невідомості та протиріччя. Разом з цим запропонована структура національної безпеки може бути змінена та надані нові визначення понять, які вже будуть базуватися на виді загрози (воєнна /

невоєнного характеру) та на об'єктах впливу (держава / суспільство / людина), що є ще більш доречним.

Перелік посилань

- [1] Dan M. Frangopol, Min Liu. Maintenance and management of civil infrastructure based on condition, safety, optimization, and life-cycle cost. *Structure and Infrastructure Engineering*. 2007. Volume 3. Issue 1. P. 29-41. URL: <https://doi.org/10.1080/15732470500253164>
- [2] Yang Miang Goh, Sijie Chua. Knowledge, attitude and practices for design for safety: A study on civil & structural engineers. *Accident Analysis & Prevention*. 2016. Vol. 93. P. 260-266. URL: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2015.09.023>
- [3] Євген Сряшов. Адміністративно-правове регулювання безпеки цивільної авіації. Вісник Національного Авіаційного Університету. 2017. Том 71. № 2 С. 169-172. URL: <https://doi.org/10.18372/2306-1472.71.11763>
- [4] О. Д. Гудович, В. А. Заєць. Забезпечення підготовки студентів у системі вищої освіти України з дисциплін «безпека життєдіяльності» та «цивільний захист». *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2018. Том 24. № 2. С. 122-129. URL: <https://doi.org/10.24263/2225-2924-2018-24-2-15>
- [5] Patrick Manu, Lamine Mahdjoubi, Alistair Gibb, Michael Behm. New tool will help civil engineers meet CDM requirements to design for safety. *Civil Engineering*. 2017. Vol. 170. Issue 2. p. 55. URL: <https://doi.org/10.1680/jcien.2017.170.2.55> [in English].
- [6] W. Węgrzyński, P. Sulik. The philosophy of fire safety engineering in the shaping of civil engineering development. *Bulletin of the polish academy of sciences technical sciences*. 2016. Vol. 64. N. 4. P. 719-730. URL: <https://doi.org/10.1515/bpasts-2016-0081>
- [7] Jonathan J. Rolisona, Shirley Regev, Salissou Moutari, Aidan Feeney. What are the factors that contribute to road accidents? An assessment of law enforcement views, ordinary drivers' opinions, and road accident records. *Accident Analysis & Prevention*. 2018. Vol. 115. P. 11-24. URL: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2018.02.025>
- [8] María de Miguel Molina, Virginia Santamarina Campos, Mª Angeles Carabal Montagud, Blanca de Miguel Molina. Ethics for civil indoor drones: A qualitative analysis. *International Journal of Micro Air Vehicles*. 2018. Vol. 10 (4). P. 340-351. URL: <https://doi.org/10.1177/1756829318794004>
- [9] Darko Galinec, Darko Možnik, Boris Guberina. Cybersecurity and cyber defence: national level strategic approach. *Automatika. Journal for Control, Measurement, Electronics, Computing and Communications*. 2017. Vol. 58. N 3. P. 273-286. URL: <https://doi.org/10.1080/00051144.2017.1407022>

- [10] Leitgeb N. Ecological safety. In: *Safety of Electromedical Devices*. 2010. p 101-102. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-211-99683-6_7
- [11] Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. N 266.
- [12] Про національну безпеку / Закон України від 21 червня 2018 року N 2469-VIII.
- [13] Кодекс цивільного захисту України / Закон України від 2 жовтня 2012 року N 5403-VI.
- [14] Стратегія національної безпеки України / Указ Президента України від 26 травня 2015 року N 287/2015.
- [15] Харламова Ю. Є. Сили цивільного захисту як складові сил безпеки України. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2018. Випуск 2 (9). С. 429-433. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1492123>
- [16] Про охорону навколишнього середовища / Закон України від 25 червня 1991 року N 1264-XII.
- [17] Про основні засади забезпечення кібербезпеки України / Закон України 5 жовтня 2017 року N 2163-VIII
- [18] Стратегія кібербезпеки України / Указ Президента України від 15 березня 2016 року N 96/2016.
- [19] Сергій Лекар. Поняття та зміст Економічної безпеки. *Форум права*. 2012. N 2. С. 339-402.
- [20] Бондарук Т. Г., Бондарук І. С. Соціальні аспекти економічної безпеки держави. Економічні горизонти. 2018. N 2 (5). С. 76-86, URL: [http://dx.doi.org/10.31499/2616-5236.2\(5\)2018.140678](http://dx.doi.org/10.31499/2616-5236.2(5)2018.140678)
- [21] Тимошенко О. В., Олешко А. А. Державна політика економічної безпеки України в умовах глобальної нестабільності. *Економіка та держава*. Київ, 2018. № 9. С. 30-33. URL: <http://dx.doi.org/10.32702/2306-6806.2018.9.30>
- [22] Тимчишин-Чемерис Ю. В. Особливості економічної безпеки регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2019. N 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2019-4-4826>
- [23] Толуб'як В. С., Королюк Ю. Г. Політика економічної безпеки України в умовах глобальних загроз. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. N 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.6.3>
- [1] Dan M. Frangopol, Min Liu. Maintenance and management of civil infrastructure based on condition, safety, optimization, and life-cycle cost. *Structure and Infrastructure Engineering*. 2007. Volume 3. Issue 1. P. 29-41. URL: <https://doi.org/10.1080/15732470500253164> [in English].
- [2] Yang Miang Goh, Sijie Chua. Knowledge, attitude and practices for design for safety: A study on civil & structural engineers. *Accident Analysis & Prevention*. 2016. Vol. 93. P. 260-266. URL: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2015.09.023> [in English].
- [3] Yevgen Yeryashov. Administrative-law regulation safety of civil aviation. *Proceedings of National Aviation University*. 2017. Vol. 71. N 2 P. 169-172. URL: <https://doi.org/10.18372/2306-1472.71.11763> [in Ukrainian].
- [4] O. Gudovych, V. Zayets. Provision of students training on disciplines “safety of life” and “civil protection” in the system of higher education in Ukraine. *Naukovі pracі Nacional'nogo unіversitetu harčovih tehnologij*. 2018. Vol. 24. N 2. P. 122-129. URL: <https://doi.org/10.24263/2225-2924-2018-24-2-15> [in Ukrainian].
- [5] Patrick Manu, Lamine Mahdjoubi, Alistair Gibb, Michael Behm. New tool will help civil engineers meet CDM requirements to design for safety. *Civil Engineering*. 2017. Vol. 170. Issue 2. p. 55. URL: <https://doi.org/10.1680/jcien.2017.170.2.55> [in English].
- [6] W. Węgrzyński, P. Sulik. The philosophy of fire safety engineering in the shaping of civil engineering development. *Bulletin of the polish academy of sciences technical sciences*. 2016. Vol. 64. N. 4. P. 719-730. URL: <https://doi.org/10.1515/bpasts-2016-0081> [in English].
- [7] Jonathan J. Rolisona, Shirley Regev, Salissou Moutari, Aidan Feeneyc. What are the factors that contribute to road accidents? An assessment of law enforcement views, ordinary drivers' opinions, and road accident records. *Accident Analysis & Prevention*. 2018. Vol. 115. P. 11-24. URL: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2018.02.025> [in English].
- [8] María de Miguel Molina, Virginia Santamarina Campos, Mª Ángeles Carabal Montagud, Blanca de Miguel Molina. Ethics for civil indoor drones: A qualitative analysis. *International Journal of Micro Air Vehicles*. 2018. Vol. 10 (4). P. 340-351. URL: <https://doi.org/10.1177/1756829318794004> [in English].
- [9] Darko Galinec, Darko Možnik, Boris Guberina. Cybersecurity and cyber defence: national level strategic approach. *Automatika. Journal for Control, Measurement, Electronics, Computing and Communications*. 2017. Vol. 58. N 3. P. 273-286. URL: <https://doi.org/10.1080/00051144.2017.1407022> [in English].
- [10] Leitgeb N. Ecological safety. In: *Safety of Electromedical Devices*. 2010. p 101-102. URL:

References

- [1] Dan M. Frangopol, Min Liu. Maintenance and management of civil infrastructure based on condition, safety, optimization, and life-cycle cost. *Structure and Infrastructure Engineering*. 2007.

- https://doi.org/10.1007/978-3-211-99683-6_7 [in English].
- [11] About the statement of the list of branches of knowledge and specialties on which preparation of applicants of higher education is carried out / Decree of Cabinet of Ministers of Ukraine of 29.04.2015 N 266.
- [12] About national safety / Law of Ukraine of 21.06.2018 N 2469-VIII.
- [13] Code of Civil Protection of Ukraine / Law of Ukraine of 02.10.2012 N 5403-VI.
- [14] National Security Strategy of Ukraine / Decree of the President of Ukraine of 26.05.2015 N 287/2015.
- [15] Kharlamova Y. Civil defence forces as the components of security forces of Ukraine. *Visnik Naciional'nogo universitetu civil'nogo zahistu Ukraini. Seriâ Derzhavne upravlinnâ*. 2018. Issue 2 (9). P. 429-433. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1492123> [in Ukrainian].
- [16] About environmental protection / Law of Ukraine of 25.06.1991 N 1264-XII.
- [17] On the basic principles of implementation cybersecurity in Ukraine / Law of Ukraine of 05.10.2017 N 2163-VIII
- [18] Cybersecurity strategy of Ukraine / Decree of the President of Ukraine of 15.03.2016 N 96/2016.
- [19] Lekar' S.I. Concept and the Content of Economical Security. *Forum prava*. 2012. N 2. P. 339-402. [in Ukrainian].
- [20] Taisiia Bondaruk, Ihor Bondaruk. Social aspects of economic security of the state. *Ekonomiâni gorizonti*. 2018. N. 2 (5). P. 76-86, URL: [http://dx.doi.org/10.31499/2616-5236.2\(5\).2018.140678](http://dx.doi.org/10.31499/2616-5236.2(5).2018.140678) [in Ukrainian].
- [21] Tymoshenko, O. and Oleshko, A. State policy of economic security of Ukraine in conditions of global instability. *Ekonomika ta derzhava*. 2018. Vol. 9, P. 30-33. URL: <http://dx.doi.org/10.32702/2306-6806.2018.9.30> [in Ukrainian].
- [22] Tymchyshyn-Chemerys Juliya. Features of economic security of the region as a composition of national economic security. *Internauka. Seriâ: Èkonomiâeskie nauki*. 2019. N 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2019-4-4826> [in Ukrainian].
- [23] Tolub'iak V. S., Koroliuk Yu. H. The policy of economic security of Ukraine in conditions of global threats. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*. 2019. N 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.6.3>

Реферат

*Бородіна Наталія,
Голінько Василь, Чеберячко Сергій*
**Невизначеність і протиріччя
законодавчої бази України у сфері
цивільної безпеки**

Виконано аналіз законодавчої бази України у сфері національної безпеки. Встановлено, що існуюча система національної безпеки не в повній мірі враховує такі складові як: безпека транспорту, безпека життєдіяльності, промислова безпека, безпека праці (охорона праці), техногенна безпека, пожежна безпека, санітарно-епідеміологічна безпека. Зауважимо, що незважаючи на надзвичайну необхідність забезпечення в сучасних умовах кібербезпеки, підготовка фахівців, яка проводиться в закладах вищої освіти, не узгоджена з державними органами які формують і реалізують державну політику в сфері національної безпеки. Показано, що в даний час законодавчо не визначено термін «Цивільна безпека» та «Економічна безпека» і ці складові національної безпеки взагалі не включені в систему національної безпеки. Запропоновано структуру національної безпеки і визначено відповідність видів безпеки основним складовим національної безпеки, що дозволить зняти існуючі в законодавстві невизначеність і протиріччя. Рекомендується при наступному перегляді законодавчої бази України у сфері безпеки врахувати запропоновану структуру національної безпеки і відповідність видів безпеки основним складовим національної безпеки. Разом з цією пропозицією структура національної безпеки може бути змінена і надані нові визначення понять, які вже будуть базуватися на вигляді загрози (військового / невійськового характеру) і на об'єктах впливу (держава / суспільство / людина).

*Бородіна Наталія,
Голінько Василь, Чеберячко Сергій*
**Неопределенность и противоречия
законодательной базы Украины в сфере
гражданской безопасности**

Выполнен анализ законодательной базы Украины в сфере национальной безопасности. Установлено, что существующая система национальной безопасности не в полной мере учитывает такие составляющие как: безопасность транспорта, безопасность жизнедеятельности, промышленная безопасность, безопасность труда (охрана труда), техногенная безопасность, пожарная безопасность, санитарно-эпидемиологическая безопасность. Заметим, что несмотря на чрезвычайную необходимость обеспечения в современных условиях кибербезопасности, подготовка специалистов, которая проводится в учреждениях высшего образования, не согласована с государственными органами которые формируют и реализуют государственную политику в сфере национальной безопасности. Показано, что в настоящее время законодательно не определен термин «Гражданская безопасность» и «Экономическая безопасность» и эти составляющие национальной безопасности вообще не включены в систему национальной безопасности. Предложена структура национальной безопасности и определено соответствие видов безопасности основным составляющим национальной безопасности, что позволит снять существующие в законодательстве неопределенность и противоречие. Рекомендуются при следующем пересмотре законодательной базы Украины в сфере безопасности учесть предложенную структуру национальной безопасности и соответствие видов безопасности основным составляющим национальной безопасности. Вместе с этим предложена структура национальной безопасности может быть изменена и предоставлены новые определения понятий, которые уже будут базироваться на виде угрозы

(военного / невоенного характера) и на объектах воздействия (государство / общество / человек).

*Borodina Nataliia,
Golinko Vasyl, Cheberiachko Serhii*
**The uncertainty and antimony of laws of
Ukraine in civil safety sphere**

The analysis of the legislative base of Ukraine in the field of national safety is performed. It is established that the existing system of national safety does not fully take into account such components as: transport safety, life safety, industrial safety, labor safety (labor protection), man-made safety, fire safety, sanitary and epidemiological safety. It should be noted that despite the urgent need to ensure cybersecurity in modern conditions, the training of specialists carried out in higher education institutions is not coordinated with the state bodies that formulate and implement state policy in the field of national safety. It is shown that currently the terms "Civil Safety" and "Economic Security" are not defined by law and this component of national safety is not included in the national safety system at all. The structure of national safety is proposed and the compliance of safety types with the main components of national safety is determined, which will allow to remove the existing uncertainties and contradictions in the legislation. It is recommended that the next revision of the legal framework of Ukraine in the field of safety take into account the proposed structure of national safety and the defined compliance of safety with the main components of national safety, which will remove existing uncertainties and contradictions in the legislation. At the same time, the proposed structure of national safety can be changed and new definitions of concepts will be provided, which will already be based on the type of threat (military / non-military) and on the objects of influence (state / society / person).

Відомості про авторів

Бородіна Наталія Анатоліївна

Освіта: Гірництво (1996), Екологія та охорона навколишнього середовища (2001), Будівництво (2008).

Науковий ступінь: Доктор технічних наук (2019).

Вчене звання: Старший науковий співробітник (2015).

Місце роботи: кафедра технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

Область знань: Цивільний захист; екологічна безпека.

Наукові інтереси: Математичне моделювання, системи безпеки

Email: ignsborodina@gmail.com

Голінко Василь Іванович

Освіта: Автоматизація (1975), Охорона праці (1981).

Науковий ступінь: Доктор технічних наук (1993).

Вчене звання: Професор (2000).

Місце роботи: кафедра охорони праці та цивільної безпеки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Область знань: Охорона праці.

Наукові інтереси: Розробка засобів контролю параметрів та складу рудникової атмосфери, розробка засобів індивідуального захисту

Email: golinkongu@gmail.com

Чеберячко Сергій Іванович

Освіта: Гірництво (1999); охорона праці (2003)

Науковий ступінь: Доктор технічних наук (2015).

Вчене звання: Професор (2018).

Місце роботи: кафедра охорони праці та цивільної безпеки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Область знань: охорона праці.

Наукові інтереси: розробка та удосконалення систем управління безпечної праці, розробка засобів індивідуального захисту

Email: sicheb@ukr.net